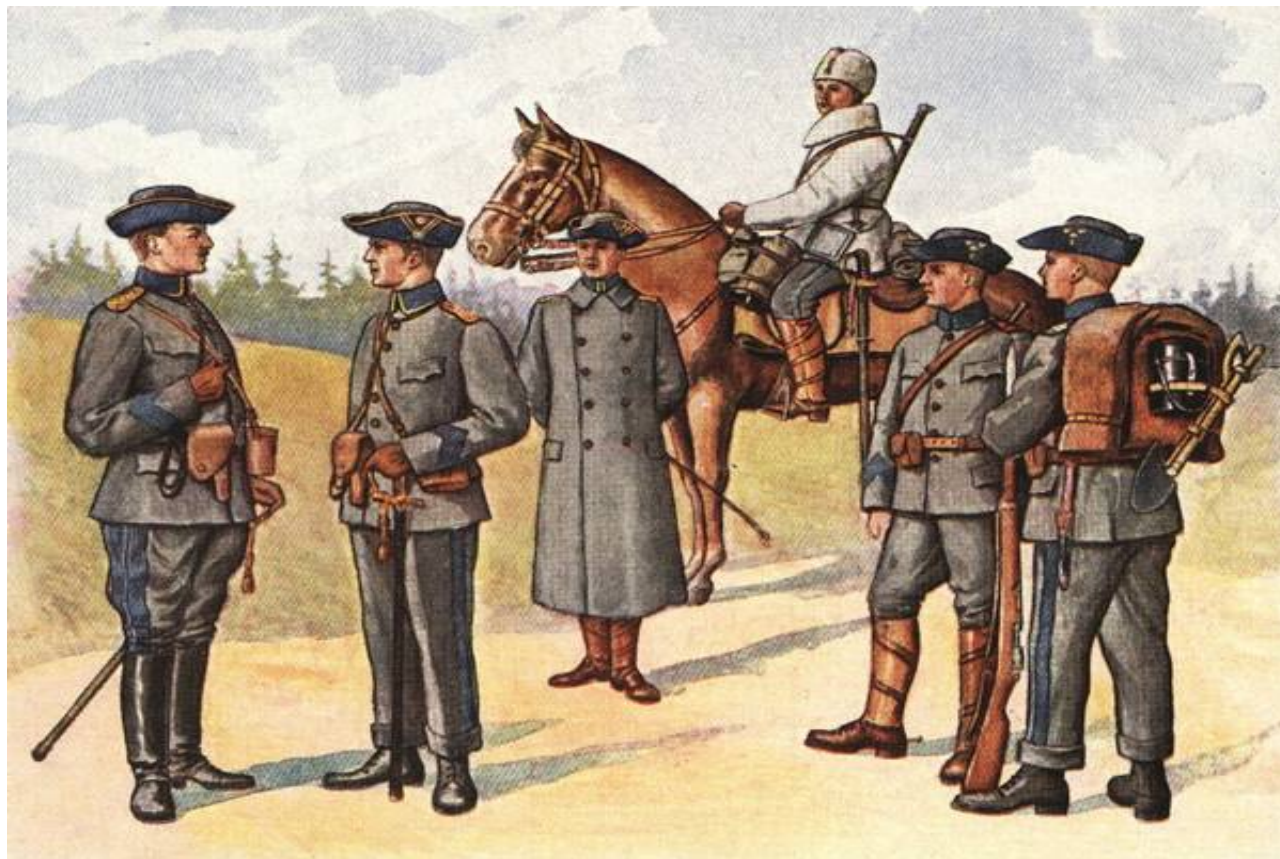

Om svenske uniformer - Model 1910 (1906/1903), 1923 og 1939

Den svenske Model 1910 uniform.

Planchen stammer fra Nordisk familjebok (1920), Bind 30 (Wikimedia).

Fra venstre ses:

1. Kaptajn, generalstaben, i feltuniform
2. Løjtnant, infanteriet, i feltuniform
3. Major, infanteriet, daglig tjenesteuniform
4. Menig, kavaleriet, vinteruniform
5. Menig, artilleriet, i feltuniform
6. Menig, infanteriet, i feltuniform

Indledning

Denne artikel kan læses i sammenhæng med artiklen The Swedish Army - The uniforms worn during World War Two af Ronald Kidd, Military Modelling, november 1985, hvori der gives detaljer om de forskellige uniformssystemer.

Uniform Model 1910 (m/1910)

I nærværende artikel gengives en række samtidige illustrationer af "moderne" svenske militæruniformer. Selvom uniformerne bærer modelåret 1910, oprindeligt indført i 1906 efter forsøg i 1902/3, henholdsvis 1923, blev de stadig anvendt under Anden Verdenskrig, specielt tidligt i perioden og af sekundære enheder. Yderligere bringes gengivelser af Model 1939 uniformerne, der var den egentlige feltuniform under Anden Verdenskrig.

Den direkte anledning til udgivelsen af nærværende artikel er et nærmest tilfældigt fund af plancherne med 1910 og 1923 uniformerne ved en internetsøgning efter helt andre emner. Plancherne er dog så illustrative, at de fortjener at blive føjet til vores samling af uniformsplancher på Chakotens hjemmeside.

Den svenske Model 1906 uniform.

Uniform Model 1906 (m/1906)

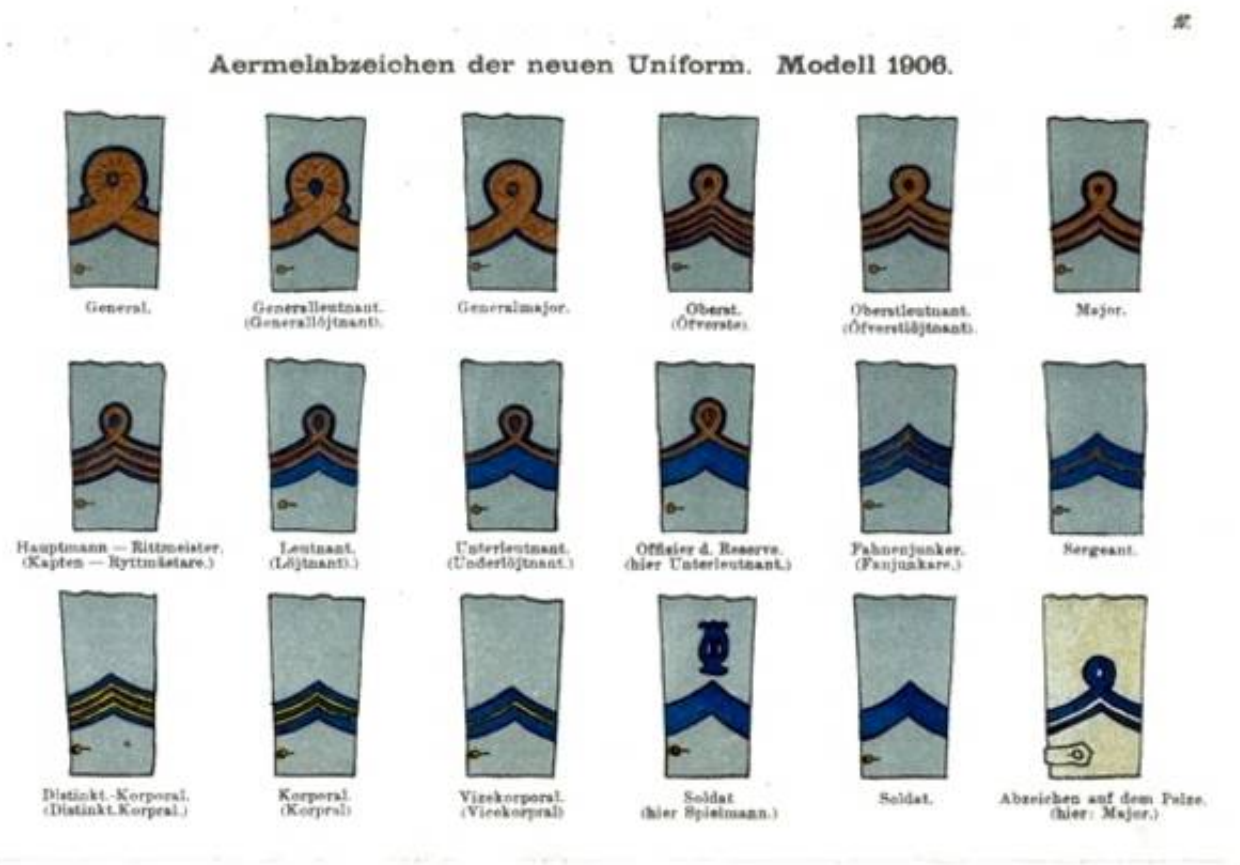
Den grå uniform med den trekantede hat blev indført i den svenske hær i 1906, og fik betegnelsen m/1906. Den væsentligste forskel på 1906 og 1910 uniformen var, at 1906 uniformen ikke havde skulderklapper ("skulderstropper")

Planchen stammer fra *Die schwedische Armee*, udgivet af Moritz Ruhl, ca. 1910 [1](#) og er fundet som en

På gengivelsen her fremtræder uniformerne mere lyseblå end grå, hvilket kan skyldes min fotoredigering, der fjernede uheldige skygger mv.

Beskæringen af generalen i paradeuniform stammer fra originalplanchen.

Gradstegn m/1906

Ærmegradstegn til uniform Model 1906.

Fra The Vinkhuijzen Collection of Military Uniforms, NYPL Digital Gallery.

General	Generalløjtnant	Generalmajor	Oberst	Oberstløjtnant	Major
Kaptajn/ritmester	Løjtnant	Sekondløjtnant	Reserveofficer (sekondløjtnant)	Officersaspirant (Føjunkare)	Sergent
Korporal 2) (Distinktionskorporal)	Korporal	Underkorporal (Vicekorporal)	Soldat (musiker)	Soldat	Major (vinteruniform)

Positions Artilleriet.

*Underkorporal ved
9. Artilleriregiment
(Positions artilleriregementet).
Fra The Vinkhuijzen
Collection of Military Uniforms,
NYPL Digital Gallery.*

Uniform Model 1903 (m/1903) - forsøgsuniform

I 1902 indførtes den første moderne uniform som et forsøg. Uniformen blev indført i 9. Artilleriregiment (*Positions artilleriregementet*), der bl.a. bemandede fæstningen Karlsborg [3](#)), i 1903 [4](#)). Uniformen fik betegnelsen Model 1903 (m/1903).

Uniformen var grå, men med en grøn og brun skær.

Som ny hovedbeklædning indførtes en trekantet hat, der var inspireret af Karolintiden.

Selvom illustrationen af soldaten er fra 9. Artilleriregiment (*Positions artilleriregementet*), er uniformen dog, så vidt jeg kan tyde, af Model 1906.

Stålhjelm Model 1921 og 1926 (m/1921 og m/1926)

Den første svenske stålhelm blev indført i 1921 efter en række forsøg med forskellige hjelmtyper anvendt under Første Verdenskrig.

Se den glimrende oversigt i Swedish Helmets for detaljer om Model 1921, der fandtes i en høj og lav udgave, samt 1926-udgaven samt den senere 1937-udgave, der siden også blev anvendt af Den danske Brigade i Sverige. Den spansksprogede hjemmeside Cascos del Siglo XX (Joseba Revuelta) har også et større afsnit om de forskellige svenske stålhelme.

De nedenstående fotografier, der er taget før 1939, viser tydeligt den grå uniform Model 1910, let genkendelig på den mørkeblå stribe på bukserne, samt de blå vinkler på underærmerne og de blå kraver.

*Håndgranatkaster [5](#),
iført uniform Model 1910
og stålhelm Model 1921.
Fra Kilde 2.*

*Maskinpistolsskytte [6](#)
, iført uniform Model 1910
og stålhelm Model 1926 (?).
Fra Kilde 2.*

Uniform Model 1923 (m/1923)

Erfaringerne fra Første Verdenskrig medvirkede til, at en ny "gråbrungrøn", med brun som den fremherskende farve, uniform blev indført i 1923 (m/1923). Det varede dog en del tid inden uniformen i praksis kom til at afløse den grå Model 1910 uniform.

Den svenske Model 1923 uniform.

Planchen stammer fra Nordisk familjebok (1926), Bind.38 (Wikimedia).

Fra venstre:

1. Major, generalstaben
2. Løjtnant, infanteriet
3. Menig, kavaleriet, i vinteruniform
4. Sekondløjtnant (*underløjtnant*), kavaleriet
(tilsyneladende stadig med kappe fra Model 1910 uniformen)
5. Menig, infanteriet, i feltuniform
6. Sergent (*furir*), artilleriet

Gradstegn m/1923

		Uniform m/23												
	Generalspersoner	Regementsofficerare			Kompaniofficerare			Underofficerare		Underbefäl				
Mössa														
Krage														
	General	General-løjtnant	General-majör	Overtte	Overtte-løjtnant	Majör	Kapten (Ryttmästare)	Løjtnant	Fähnrik	Fanjunkare (Slyckjunkare)	Sergeant	Furir	Korporal (Konstapel)	Vicekorporal (Vicekonstapel)

Gradstegn til uniform Model 1923.

Fra Kilde 3.

Uniform Model 1939 (m/1939)

Uniformer Armén (utom hemvärnet)

Hemvärnet

Marinen

Flygväpnet

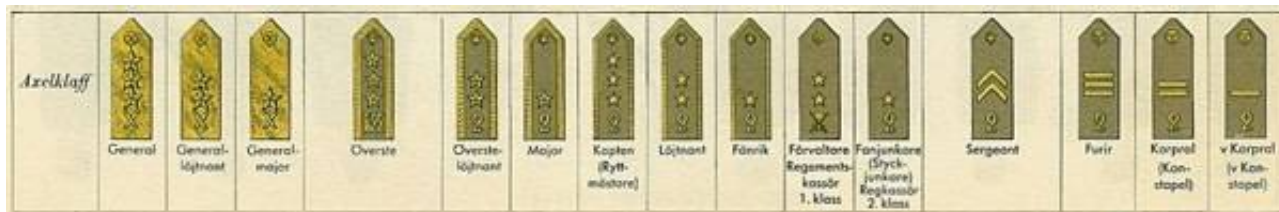

Den svenske Model 1939 uniform.7).
Fra Föreningen Beredskapstid 1939-1945.

Den svenske feltuniform Model 1939 var fremstillet af gråbrunt stof. Den afløste den grå feltuniform Model 1910 og mellemkrigstidens gråbrune Model 1923.

Uniformen blev anvendt af hele den svenske hær, bortset fra Hjemmeværnet (*Hemvärnet*), til hvilke der var fremstillet en særlig uniform af nogenlunde samme snit.

Gradstegn m/1939

Gradstegn til uniform Model 1939.

Fra Kilde 3.

Afdelingsmærker m/1939

Afdelingsmærker til uniform Model 1939.

Fra Kilde 3.

Kilder 8)

1. Uniformer vid den svenska armén, 1900-tal (Hans Högman Genealogy and History Site).
2. *Medborgarboken om folkförsvaret* af Erik Malmström (red.), Generalstaben, Stockholm 1939.
3. Uniformer - utrustning (Pansarcentralen, Thorleif Olsson). Her vises eksempler på uniformssystemerne m/ä (= model/ældre - 1872 og 1886), 1910, 1923 og 1939.
4. Uniformer vid den svenska armén, 1800-tal (Hans Högman Genealogy and History Site).
5. Svenska regementen - Förbandsnamn och förbandsnummer (Hans Högman Genealogy and History Site).

Efterskrift - Uniformer af ældre model

Kilde 3 nævner, at uniformsgenstande fra før 1910, der i nogen udstrækning anvendtes sammen med senere uniformssystemer, blev betegnet *m/ældre* eller *m/ä*; der var tale om de mørkeblå uniformer, der blev indført i 1872 (dobbeltradede uniformsfrakker) og for infanteriets vedkommende i 1886 (enkeltradede); artilleriets mørkeblå uniformer blev også indført i 1872, men ændret i 1880 (se nærmere i Kilde 4).

Artilleris-Officer. Gala. Dienstanzug. 1. Art.-Reg. „Svea“. 2. Art.-Reg. „Göta“. 3. Art.-Reg. „Wendes“. 4. Art.-Reg. „Norrländ“. 5. Art.-Reg. „Uppland“. 6. Art.-Reg. „Smoland“. 7. Art.-Reg. „Gottland“. Positions-Art.-Reg. Dienstanzug. Boden-Karlsborg. Festungs-Art. Artilleristen Gala. „Köller“ für sämtl. Artilleristen

Artilleriuniformer af ældre model.
Fra NYPL Digital Gallery [9](#)).

Svenske artilleriregimenter, ca. 1910

Den officielle betegnelse for artilleriregimenterne, der er nævnt på Moritz Ruhl planchen, er, jf. Kilde 5, som følger:

- Svea artilleriregemente (A 1)
- Göta artilleriregemente (A 2)
- Wendes artilleriregemente (A 3)
- Norrlands artilleriregemente (A 4)
- Uppland artilleriregimente (A 5) [10](#)
- Smålands artilleriregemente (A 6)
- Gotlands artillerikår (A 7)
- Boden-Karlsborgs artilleriregemente (A 8) [11](#)
- Positions artilleriregimentet (A 9)

Andet

Betegnelsen *Kollet*, der anvendes i forbindelse med figur 2 og 12, betegnede oprindeligt en kortskødet kjole for rytteri; senere betegnede det en kort kjole, trøje eller jakke [12](#)).

Per Finsted

Noter:

1) Henvisningen til denne udgivelse er fundet i *Uniforms of the World* af Fred Gilbert Blakeslee, oprindeligt udgivet af E. P. Dutton, New York, 1929, genudgivet af Kessinger Publishing, LLC i 2004; findes online som en Google Book.

2) Graden, der egentlig mere var en ærestitel, blev anvendt fra 1858 til 1914, hvor den blev erstattet af

furir, der nærmest kan oversættes som sergent, mens den svenske grad *sergeant*, nærmest kan oversættes som oversergent. Graden *distinktionskorporal* anvendtes ikke i artilleriet, hvor den tilsvarende grad var overkonstabel (*förste konstapel*). Se nærmere om svenske militære grader i Militära tjänstegrader i armén - Historik (Hans Högman Genealogy and History Site).

3) Se f.eks. Karlsborgs fästning (Wikipedia). Fæstningen udgik som befæstningsanlæg i 1918.

4) Betegnelsen blev anvendt fra 1901 til 1927, hvorefter enhedens navn fra 1892 til 1901, *Karlsborgs artilleriregemente*, blev antaget; betegnelsen blev anvendt frem til 1937. Regimentet blev herefter benævnt *Bergslagens artilleriregemente* frem 2000, hvor regimentet blev nedlagt. Fra Kilde 5.

5) Håndgranaterne er muligvis af typen *handgranat m/18*.

6) Maskinpistolen er en *kulsprutepistol m/37*. Se Kulsprutepistoler inom det svenska försvaret af Karl-Olof Björnsell (Göta Vapenhistoriska Sällskapet).

7) Illustrationen stammer fra *Soldatinstruktion för Infanteriet, 1944*, en svensk pendant til Lærebog for Hærens menige. Uddrag af samme planche er bl.a. også anvendt i min artikel Den danske Brigade i Sverige 1943-1945 - Uniformer, Den danske Brigade i Sverige 1943-1945 - Mere om Brigadens Flyverstyrker samt Den svenske hær 1939-1945 - Artilleriet. Den her viste uniform fra Kystartilleriet er en Model 1942, idet denne del af den svenske flåde indtil da, havde båret Flådens uniformer; se også Den svenske marine 1939-1945 - Kystartilleriet.

8) Som supplement henvises også til Swedish Army Uniforms (Grants Militaria Photo Gallery), der gengiver eksempler på de forskellige uniformssystemer anvendt i det 20. århundrede.

9) Jeg antager, at planchen stammer fra serien *Die schwedische Armee*, udgivet af Moritz Ruhl, ca. 1910. NYPL Digital Gallery indeholder yderligere 7 plancher af samme type - se NYPL Digital Gallery.

10) Betegnelsen blev anvendt fra 1904 til 1927; fra 1928 til 1951 var betegnelsen *Norrbottnens artillerikår (A 5)*.

11) Betegnelsen fæstningsartilleri, der anvendes på den tyske planche, kan ikke genfindes i oversigten over artilleriregimenter i Kilde 5, men regimentet bemandede artilleriet i befæstningsanlægget Boden. Om befæstningsanlægget, se f.eks. Bodens fästning & Rödbergsfortet og Bodens fästning (Wikipedia).

12) Fra *Alverdens uniformer i farver* af Preben Kannik, Politikens Forlag, København 1967.